

‘STIMULEREND SIGNALEREN’ KIJKEN NAAR JONGE KINDEREN, ER IS RUIMTE VOOR ONTWIKKELING

Hoogbegaafdheid in de praktijk

*Swv Zout
Zeist, Oud London*

EDUX

**“SAMEN EEN
LEVEN LANG
LEREN VANUIT
EIGENHEID EN
KRACHT”**

LIESBET STAM-GOMMANS

TIJDENS DEZE MIDDAG

Verkennen we verschillende perspectieven waarop je naar kleuters en hun talenten kunt kijken.

Krijg je tips en praktische handvatten op welke wijze je:
- talenten van kleuters kunt 'vinden' en aanspreken

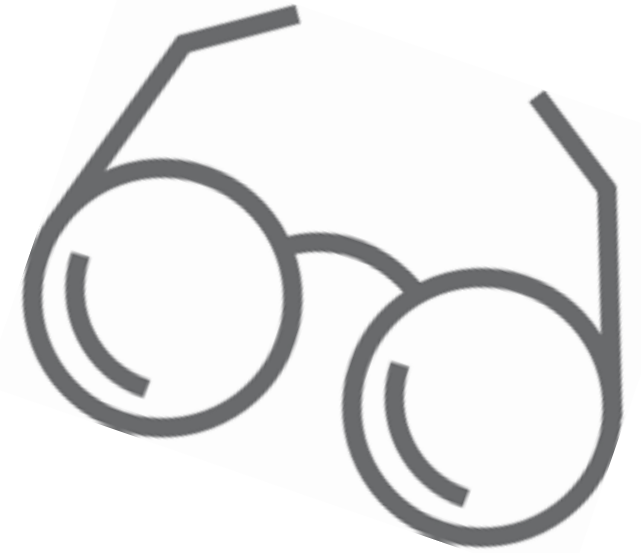
BRILLEN

MIDDELS WELKE PERSPECTIEVEN
KUN JE NAAR KLEUTERS EN HUN
TALENTEN KIJKEN?

EDUX

WAT VERSTA JE ONDER 'EEN KLEUTER MET EEN ONTWIKKELINGSVOORSPRONG'?

Een kleuter heeft een ontwikkelingsvoorsprong als...

... hij of zij een brede ontwikkelingsvoorsprong heeft

... hij of zij een specifiek talent laat zien (zoals muzikaliteit of vroeg kunnen lezen)

... iedere kleuter heeft talent

Je kunt dus met verschillende '**brillen**' naar kleuters kijken!

BRIL 1: DE KLEUTER MET EEN BREDE ONTWIKKELINGSVOORSPRONG

Kenmerken vanuit de literatuur (Hodge & Kemp, 2000):

- Voorlopende taalontwikkeling, interesse in woorden en lezen/symbolen
- Sterk geheugen
- Creatief en veel inbeeldingsvermogen
- Empathie
- Nieuwsgierig / observerend
- Sterk associatieve vaardigheden
- Humor
- Vergaand begrip van gebeurtenissen

Veelal vraag om
'bewijs' vòòr
handelen...

AANPAK BRIL 1: TIJDIG SIGNALEREN

Van kleuters met een brede ontwikkelingsvoorsprong weten we dat zij zich binnen een paar weken kunnen aanpassen aan de groep. Informatie van henzelf en van ouders in de eerste weken van groep 1 is belangrijk om tijdig passend aanbod te kunnen bieden!

Uit: Schrover (2015). Uitdagend onderwijs aan begaafde leerlingen.

VB MENSTEKENING (WAT IS ER TE ZIEN)

Promotie onderzoek Sven Mathijssen:

- Opvallend:
 - 4-5 jarigen PG tekenden kleine details en 'extra's' (o.a. baard en dier) bij de menstekening
 - 4-5 jarigen PG tekenden vaker anders in vorm en grootte 'bv lijst om mens, draaien papier'

Direct vanaf start kleutergroep:

- Gebruik de menstekening als eventuele mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan.
- Opvallende 'terugloop' in gedetailleerdheid zijn 'trigger' tot verder kijken

ZES PROFIELEN (VIJF)

Betts en Neihart (1988, 2010) / aangepast door Pol (2021) i.h.k.v. RITHA

- ~~Autonome, zelfsturende leerling / peuter of kleuter~~
- Succesvolle, aangepaste leerling / peuter of kleuter
- Creatieve, uitdagende leerling / peuter of kleuter
- Onderduikende leerling / peuter of kleuter
- Peuter of kleuter in een weinig verrijkende omgeving
- ~~Dubbel bijzondere leerling~~
- ~~Risicoleerling (drop-out)~~

<http://talentstimuleren.nl/?file=553&m=1370389145&action=file.download>

http://www.negifted.org/NAG/Spring_Conference_files/Croft,Laurie_%20Profiles%20of%20the%20Gifted%20Talented%202010.pdf

AANGEPASTE, SUCCESVOLLE PEUTER OF KLEUTER

- Gedraagt zich naar wat jij wilt zien van het kind.
- Laat goede prestaties zien. Haalt de doelen die passen bij haar of zijn ontwikkelingsleeftijd
- Vermijdt risico's en gaat voor veiligheid
- Vraagt veel bevestiging en houvast bij pedagogisch medewerker/ leerkracht
- Zoekt naar goedkeuring
- Faalangstig
- Vaak een vaste mindset

UITDAGENDE, CREATIEVE PEUTER OF KLEUTER

- Zoekt al jong de grenzen op van wat kan en mag
- Creatief
- Kan snel verveeld en gefrustreerd raken
- Volhardend in wat zijn of haar belangstelling heeft
- Rechtvaardigheidsgevoel is groot
- Veel verbeelding, fantasie en is speels
- Gevoelig en open
- Veel lichamelijke energie, maar ook stil en rustig (tegenstrijdige kenmerken)
- Kan conflicten hebben met peers (gelijkgestemden)

ONDERDUIKENDE PEUTER OF KLEUTER

- Wil graag bij de groep horen en niet anders zijn
- Kijkt naar wat andere kinderen doen en past zich daaraan aan
- Wil geen ander werk doen dan de rest, wijst uitdagingen af
- Voelt zich vaak onzeker
- Weinig band/connectie met de pedagogisch medewerker/leerkracht
- Wisselende aansluiting bij groepsgenoten
- Voelt zich vaak onveilig en schuldig

AUTONOME PEUTER OF KLEUTER

- Zelfstandig
- Zoekt zelf naar uitdagingen, experimenteert en neemt risico
- Heeft goede sociale vaardigheden
- Creatief
- Kan omgaan met tegenslag. Laat over het algemeen een groeiende mindset zien
- Veerkrachtig
- Positieve relatie met peers (gelijkgestemden)

PEUTER OF KLEUTER IN EEN WEINIG VERRIJKENDE OMGEVING

- Sociale of emotionele 'problemen' bij binnenkomst vroegvoorschoolse educatie en/of school.
- Groot verschil tussen hun verborgen potentie en wat ze aan prestaties laten zien
- Ouders, opvang en/of school die geen stimulerende omgeving (hebben kunnen) bieden
- Soms een taalachterstand doordat er thuis een andere taal gesproken wordt
- 'Uitdagende' thuisomgeving door bijvoorbeeld lagere economische status

BRIL 2: DE KLEUTER MET SPECIFIEKE TALENTEN

ONTWIKKELINGSDOMEINEN	
Domein 1: Grote motoriek (grove motoriek)	MOTORIEK
Domein 2: Kleine motoriek (fijne motoriek)	
Domein 3: Taalvaardigheid	EXPRESSIE
Domein 4a: Beeldende expressie	
Domein 4b: Muzikale expressie	
Domein 5: Begrijpen van de fysische wereld (met inbegrip van technologie)	GRIP OP DE WERKELIJKHEID
Domein 6a: Begrijpen van de maatschappelijke wereld	
Domein 6b: Sociale competentie	
Domein 7: Logisch-wiskundig denken	ABSTRACTIEVERMOGEN
Domein 8: Zelfsturing & ondernemingszin	STURING
Domein 9: Zelfvertrouwen ('goed in je vel')	EMOTIONELE BASIS
Domein 10: Verbondenheid	ETHISCHE DIMENSIE

Talent x inzet = ...

*Uit: Grip op competenties
Laevers & Van Esch, 2019*

AANPAK BRIL 2: COMPETENTIEGERICHT KIJKEN

*“Op een competentiegerichte manier kijken spreidt het bed voor erkenning van talenten van kinderen. Het reikt de brillen aan om al in de vroegste leeftijd een bijzondere **ontvankelijkheid** voor bepaalde ontwikkelingsgebieden te erkennen. Zo kan de praktijk **op dat potentieel inspelen**.”*

Uit: Grip op competenties - Laevers & Van Esch, 2019

ONTWIKKELINGSDOMEINEN

Domein 1: Grote motoriek (groe motoriek)

Domein 2: Kleine motoriek (fijne motoriek)

Domein 3: Taalvaardigheid

Domein 4a: Beeldende expressie

Domein 4b: Muzikale expressie

Domein 5: Begrijpen van de fysische wereld (met inbegrip van technologie)

Domein 6a: Begrijpen van de maatschappelijke wereld

Domein 6b: Sociale competentie

Domein 7: Logisch-wiskundig denken

Domein 8: Zelfsturing & ondernemingszin

Domein 9: Zelfvertrouwen ('goed in je vel')

Domein 10: Verbondenheid

MOTORIEK

EXPRESSIE

GRIP OP DE WERKELIJKHEID

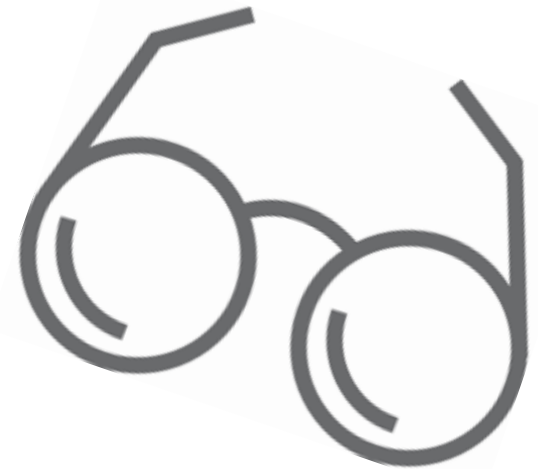
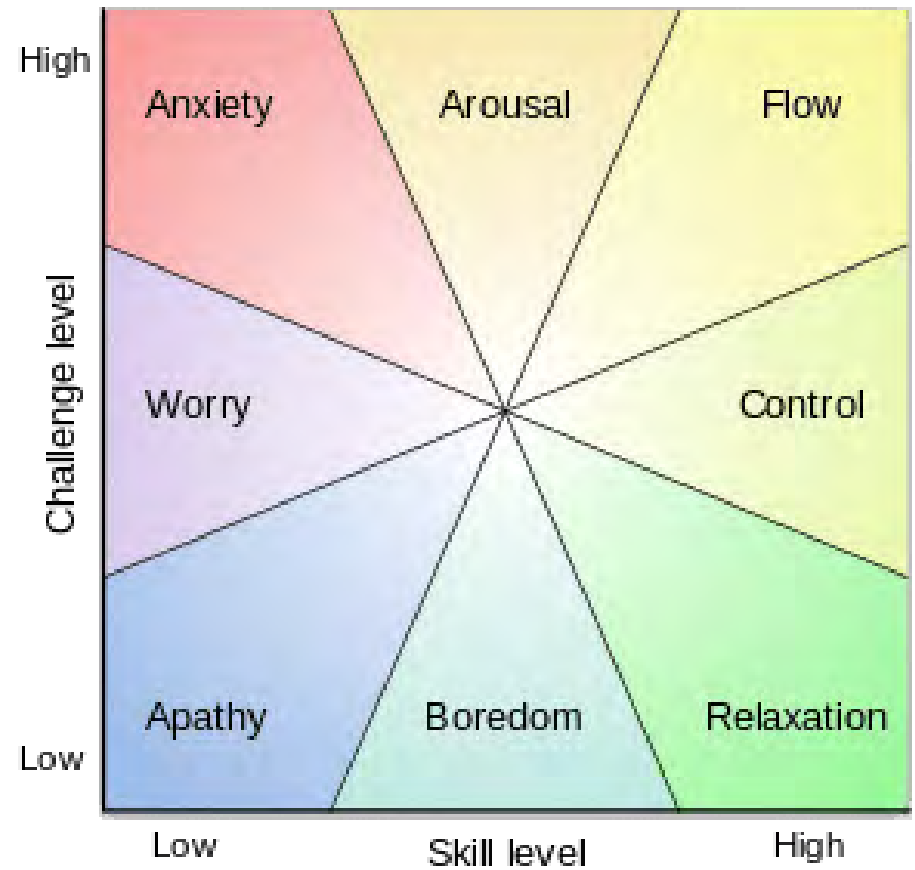
ABSTRACTIEVERMOGEN

STURING

EMOTIONELE BASIS

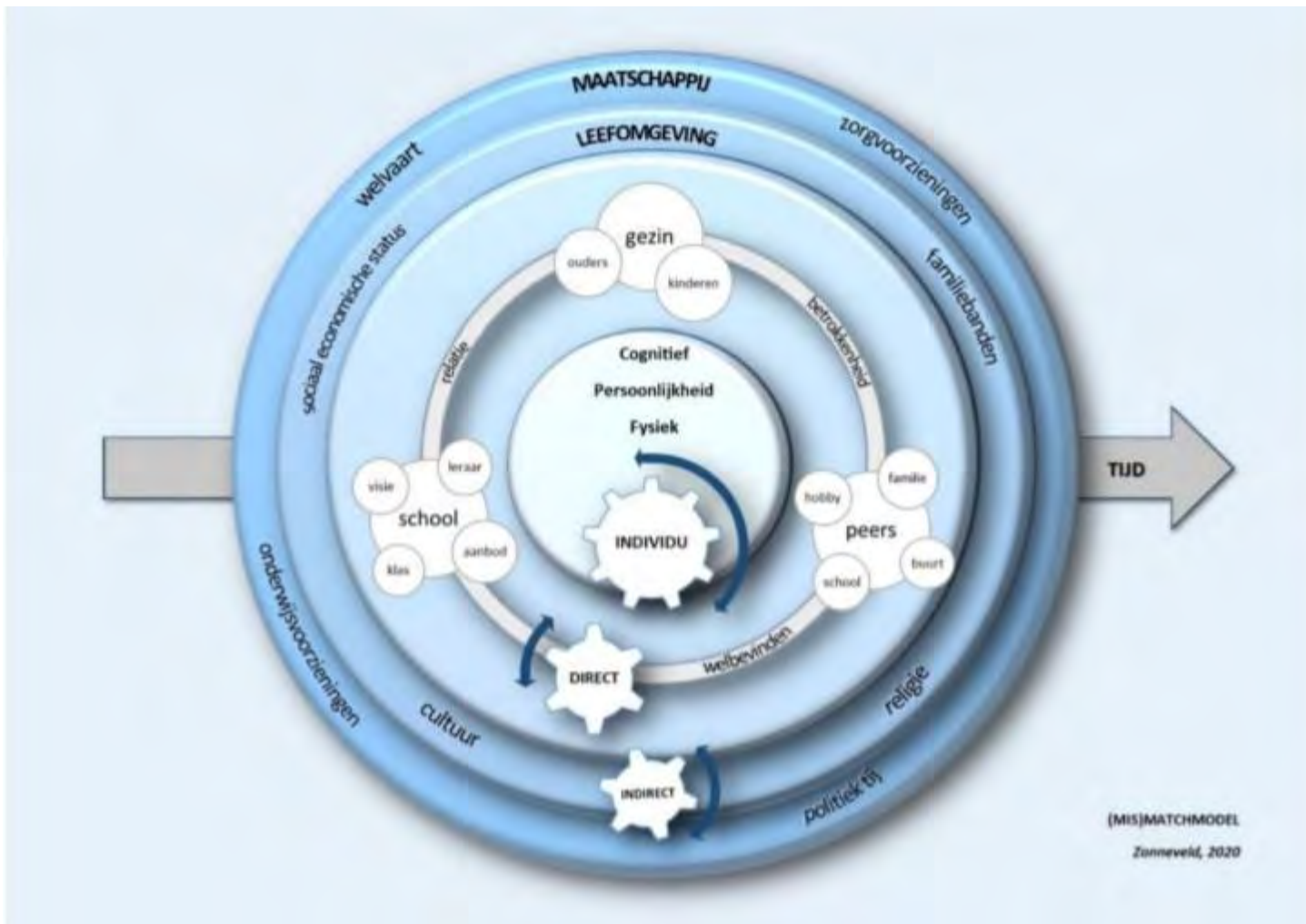
ETHISCHE DIMENSIE

BRIL 3: IEDERE KLEUTER HEEFT TALENT. HET GAAT OM DE MATCH/MISMATCH TUSSEN ONTWIKKELINGSBEHOEFTE EN AANBOD

Differentiëren

AANPAK BRIL 3: NIET OORZAAK – GEVOLG, MAAR INTERACTIE EN VERVOLG

Het zien van knelpunten en kansen bij betrokkenen (ouders, klasgenoten, leerkracht):

- Welke rol heb jij?
- Wat kun je doen om iets te veranderen?
- En wat gaan we nu concreet doen?

Kleine stapjes kunnen tot grote resultaten leiden!

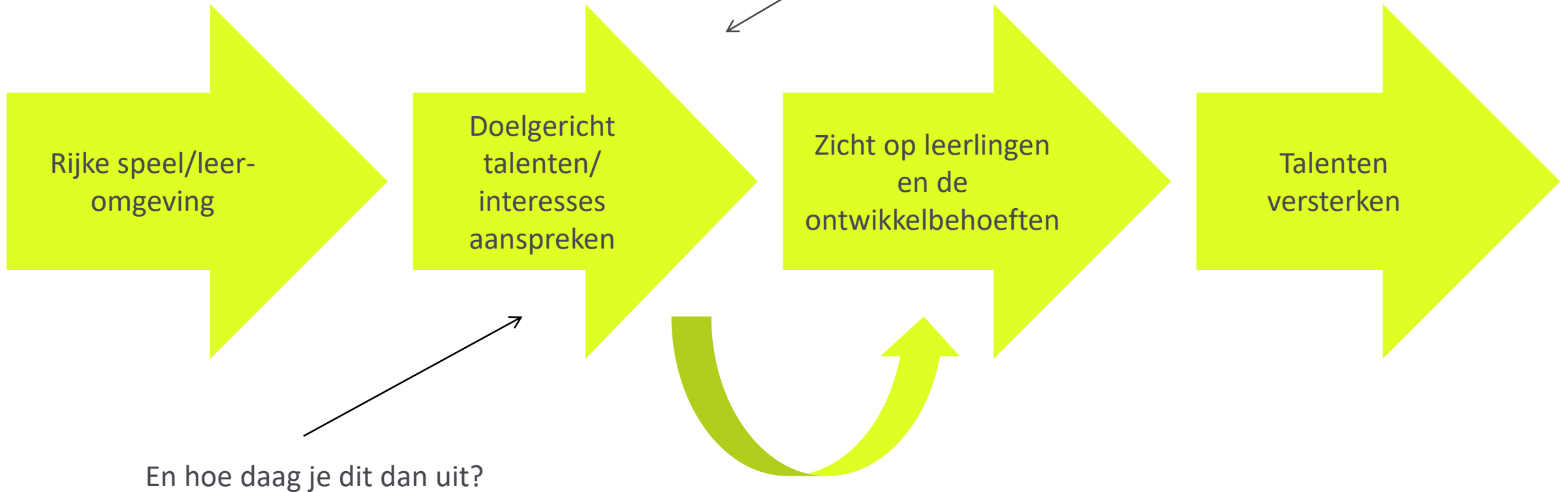
WISSEL UIT

WELKE BRIL ZET JIJ VANZELFSPREKEND
OP EN WELKE BRIL ZOU JE VAKER OP
WILLEN ZETTEN? WAAROM?

EDUX

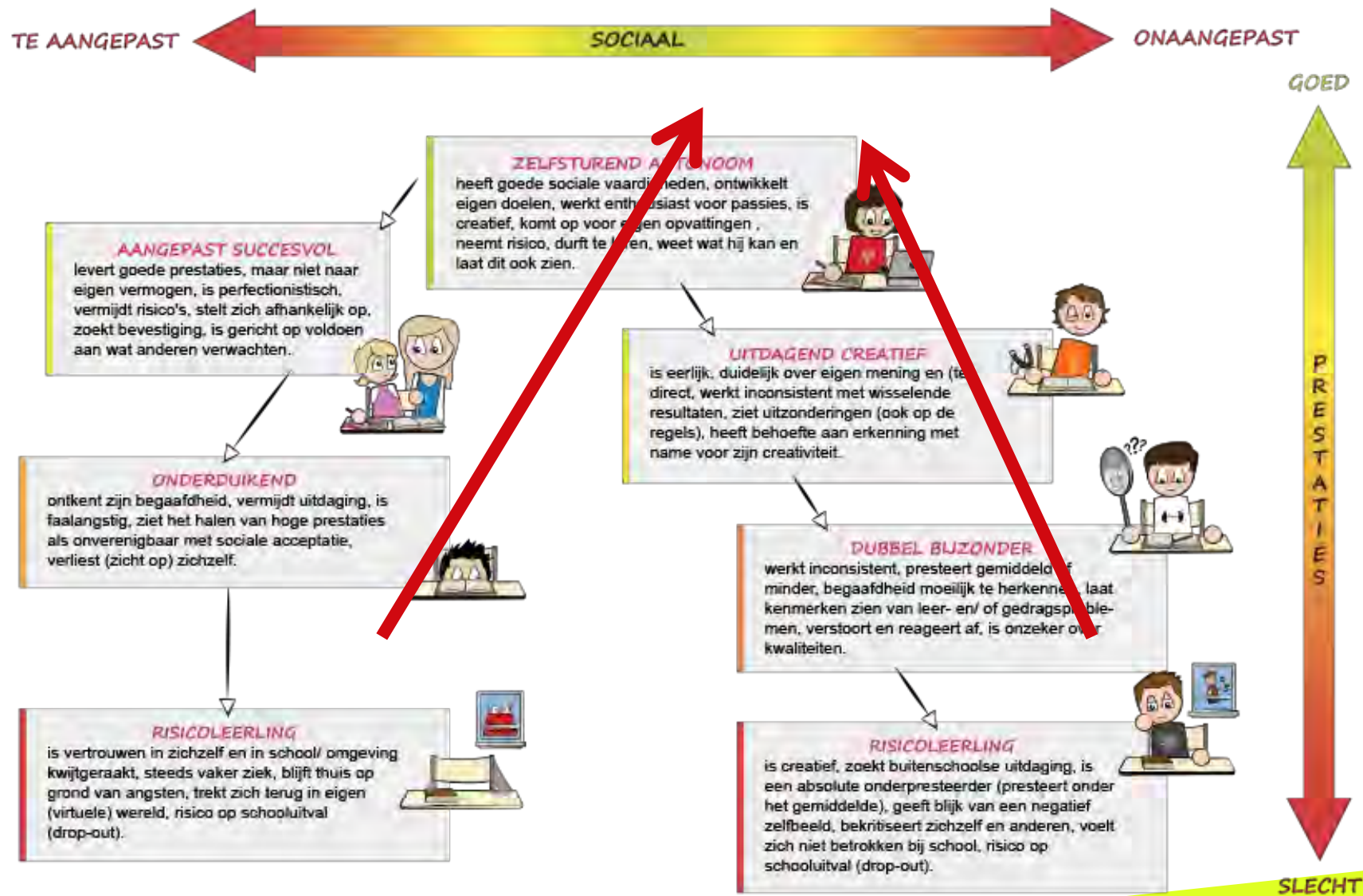
STIMULEREND SIGNALEREN

Welke gedrag wil je dat kleuters laten zien?

Wat is er dan nodig om hier te komen?

ZES PROFIELEN (VIJF)

GEWENST GEDRAG/VAARDIGHEDEN: AUTONOME PEUTER OF KLEUTER

© illustraties Saskia Halfmouw

- Zelfstandig
- Zoekt zelf naar uitdagingen, experimenteert en neemt risico
- Heeft goede sociale vaardigheden
- Creatief
- Kan omgaan met tegenslag. Laat over het algemeen een groeiende mindset zien
- Veerkrachtig
- Positieve relatie met peers (gelijkgestemden)

PRAKTIJK

OP WELKE MANIEREN KUN JE
TALENTEN VAN KLEUTERS
PASSEND UITDAGEN?

EDUX

Classroom A	Classroom B	Classroom C
	<p data-bbox="1131 379 1414 415">Simple Worksheets</p> <p data-bbox="1065 496 1480 525">Farm Babies: Draw a line between the parent and baby.</p> 	<p data-bbox="1671 339 2173 415">Junk Building "Tell us how this machine works."</p>

Figure 1. Three ways of learning.

CRITERIA UITDAGENDE SPEEL/LEEROMGEVING

- Zorg voor **open opdrachten** met ruimte voor eigen inbreng;
- Stimuleer een **onderzoekende houding**; kinderen mogen experimenteren en aanrommelen;
- Gebruik spelmaterialen die veel **handelings-, ervarings-, leer- en ontdekkingsmogelijkheden** bieden, zodat het spel tot leven kan komen.
- Zorg ervoor dat alle activiteiten en materialen **toegankelijk voor alle leerlingen** zijn (niet beperkt voor een bepaalde groep).
- Bied **authentieke contexten** aan over betekenisvolle thema's die aansluiten bij de wereld buiten school.
- Geef opdrachten die een beroep doen op de **zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid** van kinderen;
- Bied gelegenheid tot **grotere complexiteit** en een hoger abstractieniveau, zodat kinderen met verschillende mogelijkheden kunnen samenspelen;
- Zorg voor opdrachten die een beroep doen op **hogere orde denkvaardigheden** (analyseren, evalueren en creëren), waarbij het niet gaat om het vinden van 'het goede' antwoord;
- Differentieer wat betreft **niveau en talentgebieden**.

PRAKTIJKVOORBEELD 1: VENN DIAGRAMMEN MAKEN

PRAKTIJKVOORBEELD 2: DENKVIERKANTEN

Welk plaatje hoort er niet bij?

DENKSLEUTEL

OPDRACHT

VOORBEELD VOOR JONGE KINDEREN (2,5 TOT 6 JAAR)

Vraag-sleutel

Begin met het **antwoord**
Laat kinderen vragen verzinnen
die leiden tot alleen dat
antwoord

Het antwoord is 'appel'.
Welke vraag kun je stellen?

Nietus- sleutel nee

Bepaal het omgekeerde.
Plaats woorden als (kan) **niet**,
(zal) **nooit** in een opdracht.

Noem 2 dingen die
Sinterklaas nooit in je
schoen zou stoppen?

Wat als-sleutel

Stel de kinderen een '**Wat als...**'
vraag.
Laat kinderen oorzaken en
gevolgen benoemen.

Wat zou er gebeuren als
dieren plotseling konden
praten?

Combinatie-sleutel

Laat kinderen de eigenschappen
van twee voorwerpen die niet bij
elkaar horen benoemen .
Laat kinderen eigenschappen
combineren zodat een nieuw
voorwerp ontstaat.

Een knuffel is zacht en
heeft ogen en een mond.
Een kast staat stevig en
heeft deuren en laatjes.

Een opbergknuffel met
vakjes zou de combinatie
kunnen zijn

PRAKTIJKVOORBEELD 3: DENKSLEUTELS

www.swvpo3006.nl/dit-zijn-denksleutels/

PRAKTIJKVOORBEELD 4: PROBLEEM MET EEN OPEN EINDE/UITVINDING

Een dierenverzorger is verantwoordelijk voor de dieren en hun huizen. Er zijn alleen meer dieren dan kooien. Welke oplossing kunnen de kinderen voor de dierenverzorger bedenken? De oplossing mag getoond worden met zelfgekozen materiaal.

Op welke kennis/vaardigheden doet dit een beroep?

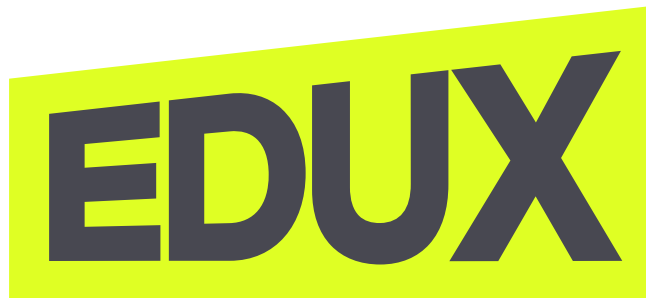
categoriseren, beschrijven, beredeneren, ophalen van voorkennis over dieren, creativiteit.

UITPROBEREN OF DURVEN OF...

IK KAN DAT ZELF

**WELKE BEWEGING GA JE
INZETTEN?**

EDUX

www.edux.nl/nieuwsbrief
[Liesbet Stam \(edux.nl\)](mailto:Liesbet.Stam@edux.nl)

www.rcsw.nl/ritha

MEER WETEN?

Talentontwikkeling bij kleuters:
Edux – Podcast 1

Liesbet Stam-Gommans

L.gommans@edux.nl / 06-2742 6668

TALENTONTWIKKELING BINNEN DE HELE SCHOOL

Mail naar:

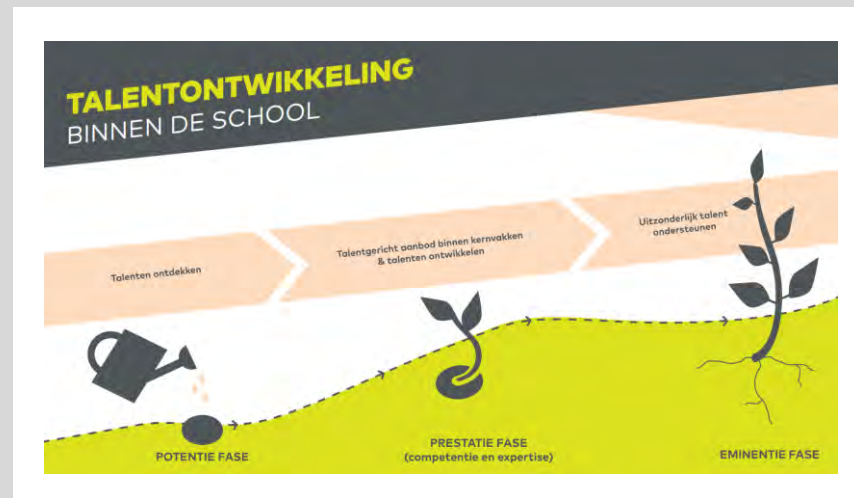
m.hilhorst@edux.nl of
L.gommans@edux.nl

Titel:

Gesprekskaarten
talentontwikkeling

Gegevens:

Voor- en achternaam +
volledige adres school!

TIJD VOOR VRAGEN!

EDUX

TALENTONTWIKKELING BINNEN DE HELE SCHOOL

Mail naar:

m.hilhorst@edux.nl

Titel:

Gesprekskaarten
talentontwikkeling

Gegevens:

Voor- en achternaam +
volledige adres school!

ARTIKELEN EN BOEKEN

- Kaplan, S. & Hertzog, N.B. (2016). Pedagogy for early childhood gifted education. *Gifted Child today*, 39-3, 134-139.
- Laevers, Declercq & Van Esch (2019). Grip op competenties. Ontwikkeling bij jonge kinderen zien en waarderen. Helmond: Uitgeverij OMJS
- Schrover (2015). Uitdagend onderwijs aan begaafde leerlingen. Assen: Koninklijke Van Gorcum